

ไทยลัทธิ

ราชัน กาญจนวณิช

ย

เมื่อเลิกสงครามมหาเอเชียบูรพาใหม่ ๆ หลังจากที่ประเทศญี่ปุ่นได้ถูกเครื่องบินอเมริกันเอาลูกระเบิดปรมาณูไปทิ้งใส่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ จนต้องยอมจำนนไปแล้วนั้น ทางประเทศไทยก็ได้เริ่มมีการฟื้นฟูอุตสาหกรรมเหมืองแร่ดีบุกเพราะมีตลาดส่งไปขายต่างประเทศได้

ในบรรดาบริษัทเหมืองแร่ในเครือจักรภพอังกฤษ ที่ได้กลับมาจับมือกับเหมืองแร่ดีบุกในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทยนั้น เหมืองแร่อังกฤษที่ได้รับการบูรณะฟื้นฟูในจังหวัดภูเก็ตและพังงา มีปัญหาพิเศษอยู่ประการหนึ่ง กล่าวคือดีบุกที่ผลิตได้บนเรือขุดนั้นมักจะถูกขโมยอยู่เป็นประจำ นับตั้งแต่ได้มีการทำเหมืองเรือขุดมาช้านาน บริษัทเหมืองแร่ใช้วิธีเก็บสินแร่ที่ผ่านเครื่องจักร (JIGS) แยกได้ในเรือขุดไว้ในถังยางขนาดเล็กจำนวนมาก เพราะยกขนถ่ายได้สะดวก ในถังยางเหล่านี้มักจะมีออกไซด์ของดีบุก (CASSITERITE) ประมาณ 30% หรือมีดีบุก (SN) ประมาณ 20% ซึ่งจะต้องนำมาแต่งในโรงล้างแร่ให้เป็นออกไซด์ดีบุกบริสุทธิ์ ซึ่งมีธาตุดีบุกประมาณ 72-74%

บริษัทเหมืองแร่ดีบุกเป็นจำนวนมากประสบปัญหาที่แร่ดีบุกที่ผลิตได้จากเรือขุดเกิดสูญหายจากเรือขุดหรือสูญหายในระหว่างการขนส่งจากเรือขุดไปยังโรงล้างแร่ แร่ที่สูญหายไป ก็มักจะไปไหลล้นเป็นแร่ผลิตได้ตามรายงานของเหมืองเล็ก ๆ หรือที่เรียกกันว่าเหมืองกระดาดในบริเวณใกล้เคียง ชาวเหมืองแร่ดีบุกในสมัยนั้นจึงเรียกเหมืองเล็กๆ เหล่านี้ว่า โ บริษัทไทยลัทธิไม่จำกัด เป็นการล้อเลียนชื่อบริษัทเหมืองแร่ใหญ่ ๆ ของอังกฤษเช่นที่เรียกว่า ไทยทินซินดิเกต หรือไทยแลนด์ทินไมนส์ จำกัด เป็นต้น

ในสมัยก่อนสงครามมหาเอเชียบูรพา การลักขโมยแร่ไม่ใช่อุปสรรคสำคัญ วิธีการผลิตแร่ดีบุกจึงไม่มีการป้องกันตามสมควร แต่ในสมัยหลังสงครามผู้คนในบริเวณใกล้เคียงเหมืองแร่ส่วนมากยกจวนซัดตงทั้งอาหารและเครื่องนุ่งห่ม บริษัทเหมืองแร่จึงจำเป็นต้องหาวิธีป้องกันให้รัดกุมยิ่งขึ้น ดีบุกราคาไม่สูงเหมือนทองคำ หรือเพชรพลอย ซึ่งต้องมีการป้องกันเข้มงวดเป็นพิเศษ

บริษัทเหมืองแร่บริษัทหนึ่งที่จดทะเบียนในประเทศอังกฤษ และมีเหมืองแร่ดีบุกที่จังหวัดพังงา ได้ประสบปัญหาการสูญเสียแร่ดีบุกจากการลักขโมย และได้แก้ปัญหาได้เป็นผลสำเร็จตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังที่ได้ทราบมา บริษัทที่กล่าวถึงนี้คือ บริษัทกำมุนติง ทิน เดรดยง ลิมิเตด ซึ่งอยู่ในกลุ่มลอนดอนทิน คอร์ปอเรชั่น และมีบริษัทแองโกล-โอเรียนเตล (มลายา) เป็นผู้จัดการทั่วไป และมีสำนักงานเขตประเทศไทยอยู่ในจังหวัดภูเก็ต

เรือขุดที่บริษัทนี้จัดการในจังหวัดภูเก็ตนั้นใช้คนไทยเป็นพนักงานในเรือขุดทั้งหมด ตั้งแต่ นายเรือขุดจนถึงคนงานยกของ เพราะไม่ได้ประสบปัญหาการลักขโมยดีบุกมากมายนัก ส่วนที่จังหวัดพังงานั้น บริษัทกำมุนติง ทิน เดรดยง ลิมิเตด มีปัญหาหนัก เพราะเรือขุดของบริษัท 2 ลำ ทำงานอยู่ในป่าห่างไกลจากสำนักงานเหมือง และต้องใช้รถไฟเล็กในการขนส่งแร่ดีบุกจากเรือขุดมายังโรงล้างแร่ที่อยู่ใกล้สำนักงานที่ตำบลบปริง

มาตรการป้องกันที่บริษัทนำมาใช้ในขั้นต้นก็คือ ใช้ชาวจักรภพอังกฤษเป็นนายเรือขุด และหัวหน้าทุก ๆ กะ โดยเชื่อว่าจะควบคุมคนงานได้สะดวกกว่าคนไทยด้วยกันซึ่งอาจมีความเกรงใจหรือเห็นใจคนงาน และวิศวกรคนไทยก็มักจะทนความกดดันไม่ได้นานจนต้องลาออกจากงานในที่สุด แต่มาตรการนี้ก็ได้ผลเท่าที่ควร บริษัทจึงได้ใช้มาตรการป้องกันเพิ่มเติม

ให้วิศวกรอังกฤษควบคุมรถบรรทุกแร่ในขบวนรถไฟเล็กที่ต้องวิ่งจากเรือขุดมายังสำนักงานที่ตำบลบปริง เพราะที่เหมืองแห่งนี้ มีรางรถไฟเป็นระยะทางรวมกันประมาณ 25 กิโลเมตร การสูญเสียแร่ดีบุกจากการลักขโมยนี้ รุนแรงยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.2494-95

เมื่อเป็นที่ทราบกันว่าบริษัทจะรู้เรือขุดทั้งสองลำและย้ายมาเดินในหมู่ประตอานบัตรที่บางเตย ซึ่งทางราชการกำลังดำเนินการเวนคืนที่ดินที่จะสร้างทางรถไฟจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีไปยังท่าแร่ในจังหวัดพังงา

เนื่องจากบริษัทได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากโลหกิจจังหวัดที่แจ้งให้ผู้แทนบริษัททราบถึงจำนวนแร่ดีบุกที่ถูกลักขโมยและไปไหลล้นเป็นผลผลิตของเหมืองกระดาดในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งเฉลี่ยแล้วประมาณได้เดือนละร้อยละห้า

ซึ่งแสดงว่ากำลังพลจะลดลงต่อไป บริษัทก็จะไม่สามารถทำงานให้ดีกว่าได้

จากข่าวเล่าสืบ และผลผลิตที่ตกต่ำจนไม่น่าเชื่อจากเรือขุดหมายเลข 2 ผู้แทนบริษัทจึงได้ไปแจ้งความว่ามีกรลักขโมยแร่ และทางการตำรวจได้เชิญตัวหัวหน้ากะชาวอังกฤษ 2 คนมาสอบสวนที่สถานีตำรวจ คุณสมบุรณ์ ศิริร ทยานายความของบริษัทและผู้แทนบริษัทจากสำนักงานเขตได้ร่วมสอบถามหัวหน้ากะชาวอังกฤษได้ความว่า

หัวหน้ากะผู้หนึ่งเป็นคนหนุ่มซึ่งเพิ่งเดินทางมาจากประเทศอังกฤษ และมาทำงานอยู่ที่จังหวัดพังงาได้เพียง 6 เดือนในขั้นต้นเมื่อมาทำงานใหม่ ๆ คนงานในเรือขุดได้เอาใจเป็นพิเศษ โดยซื้อเครื่องกระป๋องและวิกก็มาให้ที่บ้านเสมอ ๆ จนเป็นที่ชอบพอกัน

ที่เรือขุดในเวลาค่ำคืนก็มีการขนถ่ายถังยางที่ใส่แร่ดีบุกไว้จนเต็ม จากเรือขุดเข้าไปในป่าข้างเคียง หัวหน้ากะอังกฤษผู้หนึ่งมีสารภาพว่า เขาเข้าใจว่าเป็นสิ่งปกติที่ปฏิบัติกันมาช้านานแล้วจึงมิได้ขัดขวางและให้ความร่วมมืออธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ให้ทราบ หัวหน้ากะชาวอังกฤษอีกผู้หนึ่ง ปฏิเสธว่ามีได้ร่วมมือกับคนงาน แต่ปล่อยให้มีการลักขโมยโดยเขาไม่มีส่วนได้รับผลประโยชน์แต่อย่างใด แต่ก็มีได้รายงานให้ผู้จัดการทราบ

เพราะไม่ชอบหน้าชาวออสเตรเลียที่เป็นผู้จัดการ

เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าว บริษัทจึงได้เลิกจ้างพนักงานชาวอังกฤษ 2 คนดังกล่าวและเริ่มหาวิธีการป้องกันการลักขโมยแร่ดีบุก โดยวิธีออกแบบปรับปรุงวิธีการแต่งแร่ที่ใช้กันมากกว่า 20 ปี โดยให้สินแร่ที่ผ่านเครื่องจักร (JEGS) ไหลลงสู่ถังเหล็กที่ปิดมิดชิดขนาดใหญ่และเก็บถังเหล็กใหญ่ไว้ในกรงเหล็ก และเลิกใช้ถังยางขนาดเล็กซึ่งยกได้ง่าย การใช้ถังเหล็กขนาดใหญ่นี้ได้ผลดี และต่อมาก็ได้ดัดแปลงให้ใหญ่และหนักจนต้องใช้ปั้นจั่นยก และการใช้ถังเหล็กนี้ก็แพร่หลายจนนำไปใช้กันในประเทมหลาย

ต่อมาเมื่อมีการดัดแปลง หรือสร้างเรือชุดใหม่ ก็ได้มีการพัฒนา มิให้คนงานเข้าไปแตะต้องระบบการแต่งแร่ดีบุกในเรือชุดโดยไม่จำเป็น

บริษัทกำหนด ทิน เดรอดยง ลิมิเต็ด ที่ฟังงาที่เคยใช้ชาวอังกฤษเป็นพนักงานและวิศวกรรวม 9 คน ก็เหลือเป็นวิศวกรคนไทยเพียง 3 คนได้ เพราะเชื้อชาติและสัญชาตินั้นไม่มีส่วนสัมพันธ์กับความซื่อสัตย์สุจริต

ย